

Werkatelier

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Programma

Wadden
zeehavens

Naar een kennisplatform oliebestrijding Waddenzee

12 november 2015, 12.30-16.30 uur
Agora 4, Leeuwarden

Kernpunten

12 november 2014

Arjen Bosch

Naar een kennisplatform oliebestrijding Waddenzee

Inhoud

1 Werklunch, schriftelijke intake en opening

2 Introducties:

- I. Nieuwe Technieken
- II. Programma Veiligheid Bieden, Veiligheid Krijgen
- III. Oliebestrijdings-effect-model

Staande dialoog

3 Panel regionaal kennisplatform

- I. Kennis maatschappelijke waarde geven
- II. Kernpunten schriftelijke intake
- III. Paneldiscussie

Tot slot

4 Deelnemers

Bijlagen

Presentaties

- I. Martijn van Nieuwenhuijze
- II. Dennis van der Veen
- III. Marieke Zeinstra
- IV. Paddy Walker

Oliebestrijding ondiepe delen Waddenzee

Dit werkatelier past binnen verschillende programma's over Oliebestrijding in en om de Waddenzee en is tot stand gekomen op initiatief van programma Waddenzeehavens, Rijkswaterstaat Noord-Nederland (programma Veiligheid bieden, veiligheid krijgen (VBVK)) en het Lectoraat Kust en Zee, van Hogeschool Van Hall Larenstein. Het is een vervolg op het eerder gehouden werkatelier Oliebestrijding ondiepe delen Waddenzee, gehouden op 10 september 2014. Dit werkatelier is voorbereid door Paddy Walker (VHL), Dennis van der Veen (RWS/VBVK) en Arjen Bosch (Waddenzeehavens).

1. Werklunch, schriftelijke intake en opening

Het werkatelier begint met een lunch rond het altaar van de Johannes de Doperkerk, waar de deelnemers elkaar informeel kunnen spreken. Daarna gaan de deelnemers naar de *Red Room*, waar zij een vijftal open vragen schriftelijk beantwoorden. Na het invullen van de vragen geeft Els van Grol, directeur Netwerkmanagement RWS Noord Nederland de aftrap.

Els van Grol onderstreept het belang van goede samenwerking tussen overheid, onderzoek, ondernemers en onderwijs. Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor oliebestrijding op de Waddenzee maar kan dit niet alleen. Sinds het werkatelier van vorig jaar zijn veel initiatieven van de grond gekomen, zoals de hogescholen met RAAK-PRO OILS. Els is bijzonder blij met de verschillende ondernemers die hun nek uitsteken met de ontwikkeling van nieuwe oliebestrijdingstechnieken. Dit sluit mooi aan bij de wens van RWS om de innovatieve kracht van het bedrijfsleven beter te benutten. Een belangrijk agendapunt van dit werkatelier is het organiseren van het kennisnetwerk. Er zit veel kennis bij aanwezige partijen, uit de markt, onderwijs, onderzoeksinstituten en de natuurbescherming. Rijkswaterstaat is graag bereid haar eigen kennis in te brengen, maar of het een succes wordt, dat hangt af van ieders inzet, niet alleen op het werkatelier, maar ook daarna. Els wenst alle deelnemers een inspirerende middag toe, die de basis kan leggen voor een effectief kennisnetwerk.

2. Introducties en staande dialoog

In het vorige werkatelier zijn over een aantal onderwerpen verschillende voorstellen gedaan. De inleiders geven een terugblik op de voortgang en resultaten sinds het werkatelier van 12 november 2014.

1. Nieuwe Technieken

Martijn van Nieuwenhuijze was destijds vanuit Rijkswaterstaat betrokken bij de organisatie van het vorige werkatelier *Oliebestrijding ondiepe delen Waddenzee*.

Hij geeft een overzicht van de stand van zaken bij de afspraken uit het vorige werkatelier. In zijn inleiding richt hij zich op de projecten voor nieuwe technieken die het afgelopen jaar van de grond zijn gekomen.

Martijn geeft Koos Tamminga (FORU), Piet Alberts (TCNN, rupsvoertuig) en André Borsch (DBS, amfibie voertuig en kokkelschip) het woord over de ontwikkelingen:

Koos geeft aan dat in september 2014 een pilotproject (FORU) bij het Waddenfonds is ingediend voor een oliebestrijdings-apparaat specifiek voor ondiepe delen. Begin dit jaar ging het project van start.

De volgende stap binnen dit project is het concept te verkleinen naar de FORU 150 met een diepgang van ca. 75 cm, zodat die kan werken in de ondiepe delen van de Waddenzee. Daartoe zal er een prototype gebouwd worden en een testprogramma afgewerkt worden.

Piet geeft een pitch over een apparaat voor het verwijderen van olie als deze op slikkige delen van de Waddenzee terecht komt. hiervoor is een rupsvoertuig in ontwikkeling, dat in staat is op zeer zachte ondergronden te opereren. Ook wordt voor de overgang naar zee een amfibievoertuig ontwikkeld. Beide projecten worden ondersteund door het Waddenfonds.

Ten slotte geeft André aan dat BDS met anderen het plan opgevat heeft om uit de vaart genomen kokkelvisserij schepen om te bouwen tot multifunctionele vaartuigen voor de calamiteitenbestrijding. Dergelijke schepen steken maar 50 cm, dus zijn zeer nuttig voor aanvoer van materieel of voor het blussen van branden, afvoer van olieresten of zieke dieren en dergelijke.

II. Programma Veiligheid Bieden, Veiligheid Krijgen (VBVK)

Dennis van der Veen van Rijkswaterstaat Noord Nederland, trad op 1 januari 2015 aan als trekker van het Programma VBVK. Hij heeft zich ten doel gesteld om de aanbevelingen uit VBVK te realiseren. Dennis loopt de belangrijkste aanbevelingen langs. Het invoeren van een goed afgestemd verkeersmanagementsysteem op de Eems ligt op schema, de mijlpalen worden gehaald. Het omgaan met de 'bestuurlijke spaghetti' kreeg vorm in het maken van afspraken met de veiligheidsregio conform het landelijk model. We gaan door met gezamenlijke planvorming, oefenen, trainen en opleiden. Het ontwikkelen van nieuwe technieken blijft onder de aandacht van VBVK. Het is mooi dat diverse partijen (FORU, BDS, Hanze Wetlands, NHL) al veel initiatieven van de grond tillen. Maar ook bij de Interspill 2015 gaven veel Europese kennisdragers toe dat hier nog wel verbetering nodig is. Momenteel bekijken we opnieuw of we met de nieuwe aanbesteding omstandigheden kunnen creëren om het opruimwerk sneller te laten beginnen. In 2015 is veel energie gestoken in een gebied specifieke uitwerking. Samen met gebiedsbeheerders en gemeenten zijn kwetsbare gebieden geïdentificeerd op Ameland, Terschelling, Vlieland, Texel en in de Kop van Noord-Holland. Verder dit jaar richten we ons op de Friese kwelders en Schiermonnikoog. Ook wordt gestart met Inzetplan Open Water om bestrijdingsmethoden verder te optimaliseren. Ten slotte willen we meer helderheid geven over rechten en plichten.

Voor 2016 staat op de rol:

- Programmaplan VBVK 2.0
- Afronden inzetplannen Ecologisch Spoorboekje
- Borgen inzetplannen door OTO, inzet vrijwilligers, afspraken
- Inzetplan Open Water + testen methodieken
- Strategie speciale technieken ondiepe/kwetsbare gebieden
- Afronden Places of Refuge
- Risicoanalyse Waddenzee MARIN => iJken capaciteit oliebestrijding

III. Oliebestrijdings-effect-model

Marieke Zeinstra van de NHL Hogeschool leidt het project RAAK-PRO OILS, ook wel bekend onder de naam Oliebestrijdings-effect-model. Zij licht toe hoe het project tot stand kwam en hoe de organisatie er uit ziet. Naast de hogescholen Stenden en VHL zijn ook een aantal kennispartners bij het project betrokken.

Het hoofddoel van het project is het creëren van inzicht in de effecten van olie op het wad, en de invloed die bestrijding hierop heeft. Hierbij wordt gekeken naar ecologische effecten, economische effecten en bestrijdbaarheid van de aangespoelde olie per locatie. Er worden drie eindproducten voorzien:

1. Scenario specifieke kaartlagen, waarin per locatie de impact van olieverontreiniging wordt aangegeven.
2. Een tool voor de 'totale impact' van een gegeven spill-scenario (met bijbehorende olieverplaatsing). Met deze tool kunnen opruim-percentages vergeleken worden.
3. Een risico inventarisatie, op basis van een aantal scenario studies.

In dit eerste halfjaar, is met name de beschikbare bestaande informatie geïnventariseerd. De totale looptijd van het project is 4 jaar.

Staande dialog

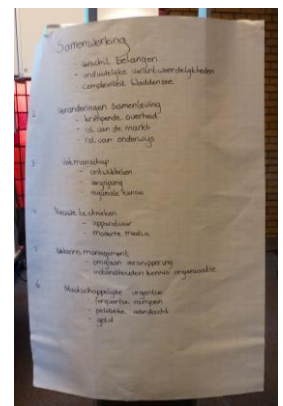
3. Panel regionaal kennisplatform

Kennis maatschappelijke waarde geven

Paddy Walker geeft haar visie op het gebruik en ontwikkelen van kennis. Wij zijn allemaal kennisdragers, maar onze kennis en ervaring krijgt maatschappelijk waarde als we kennis delen. Dat biedt de mogelijkheid om kennis met anderen verder te ontwikkelen in nieuwe projecten en samenwerkingsverbanden. Daarnaast willen we kennis borgen, bijvoorbeeld door het te bewaren en te toetsen. Ten slotte willen we de ontwikkelde kennis ook voor anderen beschikbaar maken. Dat kan via ontmoetingen, maar ook met trainingen of opnemen in onderwijs programma's. Een platform heeft een afstemmende, initiërende en verrijkende werking.

II. Kernpunten schriftelijke intake

Arjen Bosch heeft de schriftelijke antwoorden op de vragen met de stagairs, Sanne Brouwer en Mathilde Hoogerwerf, doorgenomen. Daaruit springen een aantal onderwerpen naar voren, die op een flap zijn

genoteerd. Deze onderwerpen dienen als inspiratie voor de paneldiscussie. Verder viel het op dat bij de vraag naar wat de deelnemers zelf willen bijdragen een overgrote meerderheid aanbiedt om eigen kennis en ervaring beschikbaar te stellen en wil investeren in samenwerken.

De antwoorden geven nog veel meer inzicht maar daarvoor is nog een meer diepgaande analyse nodig. En daar kunnen we in de toekomst op voortbouwen.

Paneldiscussie

Arjen Bosch leidt de discussie tussen de deelnemers in de zaal en het panel:

- Dennis van der Veen Rijkswaterstaat (NN)
- Frank Gort Hogeschole (NHL)
- Edwin Stolk Markt (SRGH)
- Wierd Koops Kennisdruer (NHL)
- Ellen Kuipers Natuurbeschermlng
 (Waddenverenlgng)

Waddenzee of landelgk?

De eerste opmerking uit de zaal luidt: *als het gaat om een kennisplatform, kunnen we de Waddenzee dan niet beter schrappen?* Vanuit de bedrijven heeft het voordelen om één platform te hebben op nationale schaal. Vanuit de natuurbeschermlng zgn daar grote bezwaren tegen. Het probleem is dat de Waddenzee met haar dynamiek en ondiepe delen heel specifiek is. Bovendien was er altijd al een landelgk platform en dat heeft het Waddengebied niet veel extra's gebracht.

Vanuit het panel wordt benadrukt dat je de initiatieven die er nu in het Waddengebied zgn, niet moet laten weglekken door nog mooiere vergezichten. Bedenk je wel dat een kennisplatform voor de Waddenzee de kennis overal vandaan moet halen, niet alleen nationaal, maar ook internationaal. Laten we met de energie van de initiatiefnemers starten en er tegelgk voor waken dat we geen oogkleppen op zetten. Begin met laaghangend fruit, en zorg voor 'olievlekwerking'. Voorkom dat je het wiel opnieuw uitvindt, dus hou contact met andere netwerken.

Het platform moet onderwijs, bedrijfsleven en overheid samenbrengen, maar hoe zullen we beginnen? Edwin Stolk geeft aan dat de Spill Response Group Holland (SRGH) bereid is om in maart 2016 een bijeenkomst te organiseren gericht op kennis delen, op basis van de oogst van dit werkatelgk.

Vakmanschap

Hoe omgaan met vergrijzing en het behouden van de kennis is een algemeen maatschappelgk fenomeen. Je moet er niet alleen vroegtgdg mee beginnen, maar je moet ook nadenken hoe ervaren mensen na hun pensionering toch een rol kunnen krijgen in onderwijs en kennisdeling. Frank Gorter geeft aan dat er binnen de hogeschole gedacht wordt over een mentorprogramma waarbij ervaren professionals jonge mensen kunnen begeleiden in hun (studie)keuzes. Een dergelgk aanpak zou binnen dit kader kunnen vallen. Ook kunnen de hogeschole meer vraag gestuurd werken, onder andere met hun stage opdrachten.

Kernpunten uit de schriftelgke antwoorden

Samenwerking

- Verschil in belangen
- Onduidelgke verantwoordelgkheden
- Complexiteit Waddenzee

Veranderingen samenleving

- Krimpemde overheid
- Rol van de markt
- Rol van onderwijs

Vakmanschap

- ontwikkelen
- Vergrijzen
- Regionale kennis

Nieuwe technieken

- Apparatuur
- Moderne media

Kennis management

- Omgaan met versnippering
- Instandhouden kennisorganisatie

Maatschappelgke urgentie

- Frequentie rampen
- Politieke aandacht
- Geld

Kennis delen over nieuwe technieken

Toch zit een bedrijf gauw op de toer, je mag alles van me weten, behalve wat ik precies doe. Dat is oud denken, waar we vanaf moeten, daar redden we het niet meer mee. De overheid kan innovaties stimuleren, maar dat is vaak lastig vanwege de mededingingswetgeving. Op dit moment worden veel nieuwe technieken met steun van het Waddenfonds ontwikkeld, zoals de gepresenteerde projecten. Het Waddenfonds stelt ook de eis om de kennis breed beschikbaar te maken. Deze technieken worden ook meegenomen in de ontwikkeling van het olie-bestrijdings-effectmodel van de hogescholen. De betrokken bedrijven zijn bereid hun ervaring te delen via een kennisplatform. RAAK PRO OILS heeft capaciteit gereserveerd voor kennisdeling.

Voor nieuwe technieken moet je ook verder kijken dan apparaten. Denk aan de gegevens die met radar over vogeltrek worden verzameld. Dan krijg je een beeld wanneer de olie weg moet zijn, of waar de grootste risico's zijn. In het onderzoek zie je grote toename van data verzameling via apps. Betrokken vogelaars of wadvaarders kunnen allerhande data verzamelen en doorgeven.

Hoe om te gaan met versnippering van kennis ?

Hier ligt een echte uitdaging. Hoe hou je het gaande? Via publiek geld gefinancierd onderzoek moet openbaar zijn. Participanten van RAAK Oils bieden al ondersteuning aan. Ook Rijkswaterstaat voelt een verantwoordelijkheid, maar ziet graag dat de hogescholen het trekken, liefst in samenspel met bedrijven. Vanuit de havens is er ook betrokkenheid, onder de paraplu van EcoPorts. Daarin kunnen zij ook contacten aanboren in Duitsland en Denemarken.

Het panel en de zaal adviseert de initiatiefnemers om de organisatie concreter uit te werken. Daar kunnen we in de bijeenkomst van het SRGH op terugkomen.

Politieke en maatschappelijke aandacht

Aandacht voor oliebestrijding treedt alleen op bij incidenten. Het gevolg is dat het slecht scoort op de maatschappelijke en politieke agenda. Daardoor wordt veel stilzwijgend bezuinigd. De algemene lijn is om mee te liften op de duurzaamheidsdiscussie. EcoPorts is een voorbeeld. Richt je ook op de problemen met *plastic soup*, hergebruiken van afval dat op zee ontstaat. Dat kun je ook goed in het onderwijs meenemen.

Richt je op bijeenkomsten met specifieke onderwerpen. Presenteer ook nieuwe ideeën, onbesmet met traditionele kennis. Doe het in inspirerende vormen, waarin veel onderling contact mogelijk is.

Tot slot

Op weg om een regionale kennisorganisatie van de grond te krijgen

1. De hogescholen komen met voorstellen om mentorschap concreet vorm te geven;
2. Platform SRGH organiseert met de initiatiefnemers van het werkwinkelier een vervolgbijeenkomst;
3. De initiatiefnemers van dit werkwinkelier bereiden de uitwerking van de organisatievorm van een kennisorganisatie voor.

4. Deelnemers

Naam	Organisatie	E-mail
Joost Michelhoff	AdviSafe Risk Management B.V.	joost.michelhoff@advisafe.com
Martijn van Nieuwenhuijze	Antea group	Martijn.vanNieuwenhuijze@Anteagroup.com
Edwin Stolk	ASCC	edwinstolk@asccgroup.com
Simone Luijendijk	ASCC	simoneluijendijk@asccgroup.com
Andre Borsch	BDS	info@bds-harlingen.nl
Frank Kleissen	Deltares	frank.kleissen@deltares.nl
Koos Tamminga	Foru-Solution B.V.	ktamminga@foru-solution.com
Geert Jan Reinders	Groningen Seaports	gi.reinders@groningen-seaports.com
Arnold van der Post	Hanze Wetlands	arnoldvdp@gmail.com
Reiner de Vries	Harlingen	re.devries@harlingen.nl
Mark van der Meer	HEBO Maritiemservice BV	mark@osrt.nl
Wiebbe Bonsink	Hebo Maritiemservices B.V.	w.bonsink@hebo.eu
Marieke Bosch	Intermin	mwbosch@gmail.com
Dirk Jan Hummel	Kamer van Koophandel	dirkjan.hummel@syntens.nl
Tom Achterberg	Koseq B.V.	ta@koseq.com
Wierd Koops	NHL Hogeschool	w.koops@nhl.nl
Marieke Zeinstra	NHL Hogeschool	m.zeinstra@nhl.nl
Sandra Heins	NHL Hogeschool	s.heins@nhl.nl
Frank Gort	NHL Hogeschool	frank.gort@nhl.nl
Sicco Kamminga	Nortek B.V. - Seadarq	sicco.kamminga@nortek-bv.nl
Luit Buurma	Ornitholoog	luitbuurma@gmail.com
Arjen Bosch	Raad van Advies Waddenzeehavens	arjen.bosch@delaar.com
Willem Riesenkamp	RWS Noord Nederland	willem.riesenkamp@rws.nl
Sophia Dingenouts	RWS Noord Nederland	sophia.dingenouts@rws.nl
Dennis van der Veen	RWS Noord Nederland	Dennis.vander.veen@rws.nl
Els van Grol	RWS Noord Nederland	els.van.grol@rws.nl
Sanne Brouwer	RWS stagair	sanne.brouwer@rws.nl
Theo Kramer	RWS Verkeer- en Watermanagement	theo.kramer@rws.nl
Bert van Munster	RWS Water Management Centrum	bert.van.munster@rws.nl
Sjon Huisman	RWS Zee & Delta	sjon.huisman@rws.nl
Michiel Visser	RWS Zee & Delta	michiel.visser@rws.nl
Rob Mier	SBB	r.mier@staatsbosbeheer.nl
Michiel Firet	SBB	m.firet@staatsbosbeheer.nl
Jaap Roelofs	SBB Terschelling	j.roelofs@staatsbosbeheer.nl
Geert Mosterdijk	Sens2Sea	geert.mosterdijk@sens2sea.com
Peter Jansen	Sparkling Projects	pj@sparklingprojects.nl
Ben Wielenga	Stenden Hogeschool	ben.wielenga@stenden.com
Piet Alberts	TCNN	pietalberts@tcnn.nl
Titus ten Kate	Van Heck	t.tenkate@vanheckgroup.com
Paddy Walker	VHL Hogeschool	paddy.walker@wur.nl
Patrick Bron	VHL Hogeschool	patrick.bron@wur.nl
Mathilde Hoogerwerf	VHL Stagiaire	mathilde.hoogerwerf@wur.nl
Ellen Kuipers	Waddenvereniging	kuipers@waddenvereniging.nl
Sylvester Heijnen		silvester.heijnen@ziggo.nl
Alida Michels		alidaschrijft@gmail.com